

Захист АЕС за міжнародним гуманітарним правом. Міжнародний збройний конфлікт в Україні

- **Таран Олена Вікторівна**, д-р юр. наук, проф., заслужений юрист України
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4752-9924>
- **Сандул Олександр Георгійович**
Державне підприємство «Державний науково-технічний центр з ядерної та радіаційної безпеки», м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5640-1482>
- **Рогатюк Ігор Володимирович**, д-р юр. наук, заслужений юрист України
Національна академія Служби Безпеки України, м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3374-4597>
- **Боднар Василь Євгенович**, д-р юр. наук, доц.
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1631-8211>

Розглянуто питання захисту АЕС від нападу під час міжнародного збройного конфлікту за нормами міжнародного гуманітарного права. Конкретизовано особливості захисту АЕС в Україні під час міжнародного збройного конфлікту.

Наголошено, що в Україні АЕС є цивільними об'єктами, а набувати характеру воєнних об'єктів вони можуть лише за певних умов, обставини яких мають бути достеменно і беззаперечно встановлені.

Захист АЕС у міжнародному гуманітарному праві розглядається за двома рівнями. Перший рівень загального захисту має значення для розширеного розуміння вимог заборони нападу й забезпечення як фізичної, так і ядерної та радіаційної безпеки АЕС як цивільного об'єкта під час воєнного конфлікту. Перший рівень захисту має бути головним орієнтиром у контексті воєнних дій щодо АЕС.

Другий рівень захисту має розглядатися унаслідок настання першого. Він передбачає заборону нападу на АЕС навіть якщо вони є воєнним об'єктом і умови обмеження (припинення) такого захисту.

Розкрито зв'язок безпеки АЕС (заборона нападу) з іншими об'єктами, на які поширюється захист міжнародного гуманітарного права, а саме об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення та природного середовища.

Наведено окремі позиції міжнародних інституцій щодо питання співвідношення нападу на АЕС та застосування ядерної зброї, а також нормативної заборони застосування ядерної зброї.

Ключові слова: АЕС, воєнний конфлікт, захист, міжнародне гуманітарне право, міжнародний збройний конфлікт, напад, небезпечні сили, ядерна зброя, ядерна та радіаційна безпека.

© Таран О. В., Сандул О. Г., Рогатюк І. В., Боднар В. Є., 2022

Постановка проблеми

Атомні електростанції (АЕС) у законодавстві країн, на території яких вони розташовані, визначаються як об'єкти підвищеної небезпеки, об'єкти

критичної інфраструктури, критично важлива інфраструктура, тобто завжди мають спеціальний статус. Питанням їх безпеки та охорони приділяється особлива увага як на національному [1], [2] (зокрема в межах норм і правил ядерної та радіаційної безпеки), так і на міжнародному рівні [3], [4].

Система нормативно-правового і нормативно-технічного регулювання ядерної та радіаційної безпеки АЕС діє як у мирний, так і у воєнний час, що забезпечує стабільність і мінімізацію ризиків їх функціонування. Втім у воєнний час такий стан ядерної безпеки може бути забезпечено і досягнуто тільки за умови відсутності загроз та впливу чинників воєнного характеру. У цій статті переважно вживається термін «воєнний» з огляду на формулювання Протоколу I [6].

В умовах збройного конфлікту питання ядерної безпеки АЕС можуть стати політичним та/або воєнним інструментом, а самі АЕС об'єктом нападу. Тому важливо розуміти значення стратегічної ролі АЕС у контексті збройного конфлікту та змісту їх захисту міжнародним гуманітарним правом (МГП), що має сприяти підсилению комплексного захисту АЕС зокрема і приверненню уваги міжнародного співтовариства та залученням допомоги задля недопущення й усунення небезпек та загроз воєнного характеру.

Історії відомі інциденти на ядерних об'єктах під час збройних конфліктів. Так, у червні 1981 року військові літаки ізраїльської армії атакували іракський дослідницький центр у передмісті Багдаду. Мотивувавши напад тим, що Ірак здійснював підготовку із виготовлення ядерної зброї.

Цей та інші інциденти [4] отримали оцінку міжнародної спільноти, проте здебільшого ситуативно, що недостатньо зважаючи на характер об'єкта нападу і формулювання єдиної позиції щодо заборони таких нападів. Дійсно, у контексті воєнної необхідності нападу має значення поточна ситуація в умовах воєнних дій, але якщо йдеться про АЕС, то потрібно враховувати також стратегічні наслідки.

Стан дослідження

Питанням тлумачення і застосування МГП та пов'язаним проблемам присвячено значну увагу в доктрині. У різний час їх досліджували Т. Анцупова, В. Базов, Ю. Баулін, М. Буроменський, В. Буткевич, Д. Коваль, О. Мережко, В. Репецький, Ю. Шемшученко, В. Ярмак та ін.

Метою статті є висвітлення основних принципів і норм МГП та деяких інших актів, що прямо або опосередковано стосуються захисту АЕС під час міжнародного збройного конфлікту¹.

Виклад основного матеріалу

МГП, призначенням якого є зменшення наслідків збройного конфлікту, регулюються та об-

¹ Хоча в роботі розглядаються питання захисту АЕС в умовах міжнародного збройного конфлікту, більшість положень актуальні також для неміжнародного збройного конфлікту.

межуються дії учасників збройного конфлікту, що можуть завдати значної і невиправданої шкоди цивільним особам, цивільним об'єктам, природному середовищу.

МГП містить заборони і обмеження не тільки щодо об'єктів нападу, а й способів, засобів, наслідків нападу. Ці вимоги обов'язкові для всіх учасників збройного конфлікту.

АЕС визначені в МГП окремо як такі, що підлягають посиленому захисту.

З системного аналізу норм Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року (далі – Протокол I) [6], щодо захисту АЕС, убачається, що такий захист потрібно розглядати на двох рівнях.

Перший – загальний захист АЕС як цивільного об'єкта за своїм звичайним призначенням, другий – спеціальний захист АЕС як можливого воєнного об'єкта та умови обмеження (припинення) його захисту.

У Протоколі I [6] норму про АЕС структурно віднесено до цивільних об'єктів (Глава III Протоколу I «Цивільні об'єкти»), для яких визначаються умови щодо їх загального захисту, а саме: цивільні об'єкти не повинні бути об'єктом нападу.

Розмежування цивільних і воєнних об'єктів відбувається за загальним принципом МГП, відповідно до якого цивільними об'єктами є всі об'єкти, які не є воєнними, а в разі сумніву чи є об'єкт воєнним, він вважається цивільним.

Воєнними об'єктами є такі, «які через свій характер, розміщення, призначення або використання вносять ефективний вклад у воєнні дії і повне або часткове руйнування, захоплення чи нейтралізація яких за існуючих у даний момент обставин дає явну воєнну перевагу» [6].

Отже, воєнним об'єктом може бути за початковим і єдиним своїм призначенням (воєнний завод, військова частина, склад зброї тощо) чи цивільний об'єкт може змінити своє призначення та/або використовуватися в умовах воєнного часу для здійснення «ефективного вкладу у воєнні дії».

Зважаючи на те, що всі АЕС в Україні є цивільними об'єктами, у розумінні МГП, АЕС може набути характеру воєнного об'єкта, якщо її розміщення, призначення або використання зміниться на таке, що вноситиме ефективний внесок у воєнні дії.

Ефективний внесок у воєнні дії означає, що ця діяльність відбувається безпосередньо і на цей момент часу, в іншому випадку, практично будь-який цивільний об'єкт можна опосередковано пов'язати із підтримкою воєнних дій або перспективою такої підтримки. Тому має значення безпосередній і триваючий зв'язок діяльності АЕС з воєнними діями.

З наведеного також убачається, що набуття АЕС статусу воєнного об'єкта, у розумінні МГП, передбачає припинення її діяльності як цивільного об'єкта.

Щодо воєнної переваги, то потрібно зазначити, що йдеться саме і винятково про воєнну перевагу, а не політичну, воєнно-політичну перевагу, тобто ситуацію в контексті бойових дій у конкретному місці та обставинах. Ширше тлумачення, наприклад, крізь призму воєнної доктрини, де воєнна перевага може розглядатися як комплексне поняття, у цій ситуації не може бути застосоване, оскільки це призведе до розмиття і нівелювання вимог захисту як такого.

Відповідно до положень ч. 1 ст. 56 «Захист установок і споруд, що містять небезпечні сили» Протоколу I [6], установки і споруди, що містять небезпечні сили, до яких належать АЕС, – не повинні ставати об'єктами нападу навіть тоді, коли такі об'єкти є воєнними об'єктами, якщо такий напад може спричинити звільнення небезпечних сил і наступні тяжкі втрати серед цивільного населення². Інші воєнні об'єкти, розміщені в цих установках або спорудах чи поблизу них, не повинні ставати об'єктами нападу, якщо такий напад може спричинити вивільнення небезпечних сил у таких установках або спорудах та наступні тяжкі втрати серед цивільного населення [6]. Також зауважимо, що, крім АЕС, серед цивільних об'єктів існує низка таких цивільних ядерних об'єктів та/або споруд, у яких зберігаються радіоактивні відходи, використовуються ядерні матеріали, зокрема спеціалізовані сховища. В Україні до подібних об'єктів можна додати й так звані «могилики» в зоні відчуження Чорнобильської АЕС тощо. Не забуваємо також, що діяльність будь-якої АЕС пов'язана з транскордонним переміщенням ядерних матеріалів.

Отже, МГП розмежовує АЕС як можливий воєнний об'єкт, який віднесено до категорії «установки і споруди, що містять небезпечні сили» та інші воєнні об'єкти, розміщені в цих установках і спорудах чи поблизу них, які не містять небезпечних сил, але напад на них може спричинити вивільнення небезпечних сил з АЕС.

Застереження щодо нападу спільне – ризик вивільнення небезпечних сил та наступні тяжкі втрати серед цивільного населення. Важливо, що йдеться про потенційну небезпеку «...напад може спричинити...», а не «напад спричинить», що є важливим додатковим застереженням.

Отже, напад на АЕС заборонено, навіть якщо вони є воєнними об'єктами, тобто одночасно від-

повідують двом вимогам: 1) вони роблять ефективний внесок у воєнні дії, оскільки їх характер, розміщення, призначення або використання це дозволяють; 2) їх повне або часткове руйнування, захоплення чи нейтралізація за існуючих у цей момент обставин дає явну воєнну перевагу (ч. 2 ст. 52 Протоколу I [6]).

Така заборона є додатковою гарантією і пересторогою для забезпечення захисту АЕС. Це зумовлено тим, що наслідки у вигляді «вивільнення небезпечних сил» та «наступні тяжкі втрати серед цивільного населення» є фактично неминучими в разі пошкодження АЕС, водночас пошкодження внаслідок нападу можуть бути спричинені не тільки безпосередньо реактору, а й об'єктам, які знаходяться поблизу та забезпечують його роботу, і виведення з ладу яких призведе до ядерної аварії.

Відповідно п. б ч. 2 ст. 56 Протоколу I [6], загальний захист АЕС від нападу, якщо вони є воєнними об'єктами, припиняється, якщо вони виробляють електроенергію для регулярної істотної і безпосередньої підтримки воєнних операцій і якщо такий напад є єдиним практично можливим засобом припинити таку підтримку [6].

Водночас, навіть якщо захист АЕС припиняється, повний захист цивільного населення і окремих цивільних осіб зберігається і мають бути вжиті всі практичні запобіжні заходи, щоб уникнути вивільнення небезпечних сил.

Не поширюється ця норма і на випадки, якщо АЕС залишається цивільним об'єктом.

Очевидно, що АЕС забезпечують електроенергією широке коло споживачів, серед яких можуть бути і воєнні об'єкти, які функціонують як у мирний, так і у воєнний час. Як убачається, припинення захисту АЕС відповідно до умов п. б ч. 2 ст. 56 Протоколу I [6] для будь-якого випадку не може бути здійснено, адже складно уявити ситуацію, коли певні воєнні об'єкти, які здійснюють регулярну істотну і безпосередню підтримку воєнних операцій і які є споживачами (одночасно з цивільними) електроенергії, яку виробляє АЕС, не можуть бути нейтралізовані як воєнний об'єкт в інший спосіб, ніж напад на АЕС. Як було зазначено, на території України немає АЕС, які виробляють електроенергію винятково для воєнних потреб, тому обставини, за яких можливе припинення захисту АЕС у розумінні п. б ч. 2 ст. 56 Протоколу I [6] складно передбачити.

МГП прямо не пов'язує питання впливу безпечної роботи АЕС (заборона нападу) і наслідки нападу та захист об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення (ст. 54 Протоколу I [6]), а також захист природного середовища (ст. 55 Протоколу I [6]) під час міжнародного збройного конфлікту. Проте такий зв'язок очевидний. По-перше, згадані норми визначені Главою III «Цивільні об'єкти» Протоколу I [6], по-друге, безпека АЕС має вплив на відповідні об'єкти.

² Визначення поняття «тяжкі втрати серед цивільного населення» відсутнє у нормах МГП. Зважаючи на розміщення АЕС на території України, можна передбачити, що вивільнення небезпечних сил у результаті нападу неминуче призведе до таких наслідків.

У ст. 54 «Захист об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення» Протоколу I [6] визначено перелік таких об'єктів та заборону голоду серед цивільного населення як метод ведення війни. До згаданих об'єктів віднесено: запаси продуктів харчування, сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство, посіви, худобу, споруди для забезпечення питною водою й запаси останньої, а також іригаційні споруди спеціально з метою не допустити використання їх цивільним населенням або супротивною стороною як засобу підтримання існування, незалежно від мотивів, ніби з метою викликати голод серед цивільних осіб, примусити їх до виїзду або з будь-якої іншої причини [6].

У нормі використано поняття «виживання», а не «життя», «життєдіяльність» тощо. Тобто вказується на мінімальні необхідні умови, за яких людина може існувати. Але світ розвивається і до базових потреб людини вже віднесено багато більше речей, які або ще не існували під час створення відповідних норм МГП, або рівень організації життя на той час не вимагав деяких потреб, як базових, необхідних. Не можна також не брати до уваги інфраструктурні зв'язки, зокрема залежність різних об'єктів, які забезпечують умови виживання населення від електропостачання. Так, споруди для забезпечення водою переважно залежать від електромережі, як і суб'єкти господарювання, які виробляють продовольство.

Сучасне розуміння базових потреб, можливо, і не повною мірою, але все ж має визначитися як основа для визначення необхідного рівня «виживання» в умовах воєнного конфлікту, коли існує загроза самому існуванню людини.

Тому питання захисту АЕС, відповідно до буквального тлумачення норм МГП, хоча і не пов'язуються із вимогою захисту об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення, такий зв'язок існує об'єктивно.

Це також стосується вимоги захисту природного середовища. У ст. 55 Протоколу I [6] зазначено, що під час воєнних дій має бути проявлена турбота про захист природного середовища від широкої, довготривалої і серйозної шкоди. Такий захист вбачає заборону використання методів або засобів ведення війни, що мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть такої шкоди природному середовищу й тим самим завдадуть шкоди здоров'ю або виживанню населення [6]. На відміну від ст. 54 і ст. 56, ст. 55 Протоколу I не містить винятків або вказівок про те, за яких умов захист природного середовища може бути обмежений.

Наслідки «звільнення небезпечних сил» унаслідок нападу на АЕС або інших ядерних об'єктів для природного середовища очевидні і полягають у радіоактивному забрудненні екосистеми,

порушенні її функціонування, впливі на всі живі організми, неможливості використання за призначенням земель і природних ресурсів тощо.

Про серйозність і складність проблеми свідчить також те, що до міжнародного порядку денного неодноразово входили питання нападів на АЕС і застосування ядерної зброї.

Так, ООН у контексті питання чи є напад на АЕС застосуванням (загрозою застосування) ядерної зброї в тексті проєкту Резолюції зазначає: «...через серйозне занепокоєння тим, що збройні напади на ядерні установки навіть з використанням звичайної зброї можуть бути рівнозначні застосуванню радіологічної зброї...», «...будь-які збройні напади на ядерні установки рівнозначні застосуванню радіологічної зброї, оскільки такі напади призводять до вивільнення небезпечних радіоактивних сил...» [7].

Вирішення питання про співставлення нападу на АЕС та застосування ядерної зброї до цього часу не відбулося, що зумовлено розбіжністю політичних інтересів деяких країн. Час від часу обговорення поновлювалися, але так само без однозначних результатів. Популярною була і залишається тема ядерного роззброєння та непоширення ядерної зброї, у межах якої обов'язково виникає питання про функціонування цивільної атомної енергетики.

З іншого боку, військовій дії навколо АЕС або на її промисловому майданчику можуть призвести до розкрадання та подальшого незаконного обігу як самих ядерних матеріалів, так і їх відходів. І тут можна стверджувати вже про дотичність МГП з міжнародно-правовим режимом ядерної безпеки та нерозповсюдження ядерної зброї, згідно з яким одним з елементів є саме унеможливлення використання цивільних ядерних об'єктів та матеріалів у військових цілях. А виконання конвенцій ядерної безпеки та національної системи ядерного регулювання, зокрема правил ядерної та радіаційної безпеки, є умовою існування глобального режиму ядерної та радіаційної безпеки світу.

Широку дискусію спричинила позиція Міжнародного Суду, який надав консультативний висновок на запит Генеральної Асамблеї ООН від 8 липня 1996 року щодо питання законності загрози ядерною зброєю або її застосування [9], у якому зазначається, що:

ні у звичайному, ні в конвенційному міжнародному праві не міститься будь-якого конкретного дозволу погрожувати ядерною зброєю або застосувати її;

ні у звичайному, ні в конвенційному міжнародному праві не міститься будь-якої всеосяжної або універсальної заборони погрози ядерною зброєю або її застосування як такої;

погроза силою або її застосуванням за допомогою ядерної зброї, яка суперечить пункту 4

статті 2 Статуту ООН [10] і не відповідає всім вимогам статті 51 [10], є незаконною;

погроза ядерною зброєю або її застосування повинні також відповідати вимогам міжнародного права, що застосовується під час збройного конфлікту, особливо вимогам принципів і норм МГП, а також конкретним зобов'язанням за договорами та іншим зобов'язанням, які однозначно стосуються ядерної зброї;

зі згаданих вимог випливає, що погроза ядерною зброєю або її застосування загалом суперечили б нормам міжнародного права, що застосовуються під час збройного конфлікту, і, зокрема, принципам і нормам МГП;

проте, з урахуванням нинішнього стану міжнародного права, а також фактичних обставин, відомих Суду, він не може дійти остаточного висновку про те, чи є погроза ядерною зброєю або її застосування законними чи незаконними в екстремальних обставинах самооборони, коли йдеться про саме виживання тієї або іншої країни [8].

Цей висновок не в усіх частинах одностайно підтриманий і самим складом Суду.

Висновок Міжнародного Суду стосується застосування ядерної зброї як такої, а АЕС не є ядерною або іншою зброєю, порівняння нападу на АЕС та застосування ядерної зброї відбувається за наслідками. Водночас, якщо вплив від застосування ядерної зброї піддається розрахунку, наслідки викиду радіації внаслідок пошкодження АЕС передбачити вкрай складно, оскільки потрібно врахувати велику кількість змінних складових, які неможливо заздалегідь знати напевно.

Міжнародний Суд виокремлює унікальні характеристики ядерної зброї: уражуюча здатність, здатність спричинити невимовні страждання людям і її здатність заподіяти шкоду майбутнім поколінням [9]. Ці характеристики застосовні і для наслідків радіоактивного забруднення, що може статися внаслідок нападу на АЕС.

Висновки

Захист АЕС або іншого цивільного ядерного об'єкта відповідно до норм МГП складно визнати достатнім з огляду на відсутність чіткої і однозначної заборони нападу на АЕС, які за своїм призначенням є цивільними об'єктами. Незважаючи на дворівневий правозахисний бар'єр, дозволений відступ від заборони нападу залишає можливість зловживань, зокрема через різне тлумачення оцінних понять «регулярна істотна і безпосередня підтримка воєнних операцій», «єдиний практично можливий засіб припинити таку підтримку».

З огляду на реальний стан військових дій в Україні, захоплення та утримання АЕС, фактичних обстрілів російськими військовими ядерних

установок та публічних тверджень про знищення ядерних установок, МГП потребує значного доопрацювання, починаючи з базової термінології, наведеної в ст. 52 Протоколу I [6], особливо щодо неможливості в майбутньому розглядати будь-які цивільні ядерні об'єкти як військові.

Зважаючи на загальновизнані принципи цінності людського життя, збереження природного середовища, АЕС як об'єкти, які містять небезпечні сили в розумінні МГП, мають отримати абсолютний захист.

Список використаної літератури

1. Таран О.В., Сандул О.Г. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері незаконного обігу радіоактивних матеріалів. *Ядерна та радіаційна безпека*. 2018. № 3 (79). С. 66-70. doi: 10.32918/nrs.2018.3(79).10.
2. Таран О.В., Сандул О.Г. Проблеми кримінальної відповідальності за посягання на об'єкти критичної інфраструктури в ядерній енергетиці. *Ядерна та радіаційна безпека*. 2019. № 3 (79). С. 58-67. doi: 10.32918/nrs.2019.3(83).07.
3. Ramberg B. Nuclear Power Plants as Weapons for the Enemy: An Unrecognized Military Peril. University of California Press, 1984.
4. Dinstein Y. Legitimate Military Objectives Under The Current Jus In Bello. *Legal and Ethical Lessons of NATO's Kosovo Campaign* / Andry E. Wall (Editor). *International Law Studies*. 2002. Vol. 78. pp. 139–172.
5. Moore G. How international law applies to attacks on nuclear and associated facilities in Ukraine. *Bulletin of the Atomic Scientists*. March 6, 2022
6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.
7. Международный комитет Красного Креста (МККК). *Принципы права вооруженных конфликтов*, 1 января 2011. URL: <https://www.refworld.org.ru/docid/5315cd8d4.html>.
8. Краткое изложение решений, консультативных заключений и постановлений Международного Суда ООН, 1992-1996, С. 107. URL: <https://www.icj-cij.org/>
9. Краткое изложение решений, консультативных заключений и постановлений Международного Суда ООН, 1992-1996, С. 109. URL: <https://www.icj-cij.org/>
10. United Nations Charter (full text). United Nations. URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>.

References

1. Taran, O., Sandul, O. (2018). Criminal liability for crimes in the area of illicit trafficking of radioactive materials. *Nuclear and Radiation Safety*, 3 (79), 66-70. doi: 10.32918/nrs.2018.3(79).10.
2. Taran, O., Sandul, O. (2019). Problems of criminal liability for encroachments on critical infrastructure facilities in the nuclear power industry. *Nuclear and Radiation Safety*, 3(79), 58-67. doi: 10.32918/nrs.2019.3(83).07.
3. Ramberg, B. (1984). Nuclear power plants as weapons for the enemy: an unrecognized military peril. University of California Press.
4. Dinstein, Y. (2002). Legitimate military objectives under the current jus in bello. *Legal and ethical lessons of NATO's Kosovo Campaign*. Andry E. Wall (Editor). *International Law Studies*, 78, 139–172.
5. Moore, G. How international law applies to attacks on nuclear and associated facilities in Ukraine. *Bulletin of the Atomic Scientists*, 6 March, 2022.
6. Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I) of 8 June 1977. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.
7. International Committee of the Red Cross (ICRC). *Principles of the Law of Armed Conflict*, 1 January 2011. Retrieved from: <https://www.refworld.org.ru/docid/5315cd8d4.html>.
8. Summary of decisions, advisory opinions and orders of the International Court of Justice, 1992-1996, P. 107. Retrieved from: <https://www.icj-cij.org/>
9. Summary of decisions, advisory opinions and orders of the International Court of Justice, 1992-1996, P. 109. Retrieved from: <https://www.icj-cij.org/>
10. United Nations Charter (full text). United Nations. Retrieved from: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>.

Protection of Nuclear Power Plants under International Humanitarian Law. International Armed Conflict in Ukraine

O. Taran¹, O. Sandul², I. Rogatiuk³, V. Bodnar¹

¹ National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

² State Enterprise "State Scientific and Technical Center for Nuclear and Radiation Safety", Kyiv, Ukraine

³ The National Academy of Security Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine

The issue of protecting nuclear power plants against attack during an international armed conflict under the standards of international humanitarian law was considered. Specific features of NPP protection in Ukraine during an international armed conflict are specified.

It is noted that nuclear power plants are civilian objects in Ukraine, and they can become military objects only under certain conditions, whose circumstances should be definitely and indisputably determined.

NPP protection in international humanitarian law is considered at two levels. The first level of general protection is important for the expanded understanding of the requirements for the prohibition of attack and ensuring nuclear and radiation safety of the nuclear power plant as a civilian object during a military conflict. The first level of protection should be the main reference point in the context of military actions against nuclear power plants.

The second level of protection should be considered in conjunction with the first one. It provides the prohibition of attacking NPPs even if they are military objects and conditions for limiting (terminating) such protection.

The relationship between the safety (prohibition of attack) of nuclear power plants and other objects covered by the protection of international humanitarian law, namely objects necessary for the survival of the public and the environment, has been revealed.

Separate positions of international institutions on the relationship between an attack on a nuclear power plant and use of nuclear weapons, as well as the regulatory ban on the use of nuclear weapons, are presented.

Keywords: attack, dangerous forces, defense, international armed conflict, international humanitarian law, military conflict, nuclear and radiation safety, nuclear power plant, nuclear weapons.

Отримано 07.10.2022